Wat hebben leerlingen nodig? Managementsamenvatting

Evaluatie van het jeugddeel van de Ouder- en Jeugdsteunpunten (OJS)

DSP-groep, januari 2026

Sinds 1 januari 2025 zijn samenwerkingsverbanden passend onderwijs wettelijk verplicht een Ouder- en Jeugdsteunpunt (OJS) in te richten — een plek waar ouders en leerlingen terecht kunnen voor informatie, ondersteuning en advies over passend onderwijs. DSP-groep heeft najaar 2025 een evaluatie uitgevoerd die zich specifiek richt op het jeugddeel van het OJS. Het doel: in kaart brengen wat leerlingen nodig hebben, hoe zij nu ondersteuning ervaren, hoe het jeugddeel van OJS daarop kan aansluiten, en welke keuzes en acties daarvoor nodig zijn. De centrale vraag: *Hoe kan het jeugddeel van het OJS effectief inspelen op de informatie-, steun- en hulpvragen van leerlingen (8–18 jaar) in PO en VO, in het licht van de ondersteuning die zij nu al ervaren van school en thuis?*

Onze aanpak in een notendop

We kozen voor een aanpak waarin de stem en leefwereld van leerlingen centraal staat, aangevuld met perspectieven van scholen, samenwerkingsverbanden en andere professionals voor duiding en context. Samen met jonge peer-researchers voerden we 31 leerlinginterviews, haalden we input op van nog eens 153 leerlingen via een digitale vragenlijst, analyseerden we documenten en spraken we met vertegenwoordigers van vijf samenwerkingsverbanden, vijf scholen en een aantal belangenorganisaties voor ouders en leerlingen. De peer-researchers zorgden voor laagdrempelig en eerlijk contact met leerlingen, waardoor hun ervaringen scherper en concreter naar voren kwamen. Door deze mix van methoden én de duidelijke consistentie in patronen tussen interviews, vragenlijst en professionals, ontstaat een betrouwbaar, bruikbaar en breed gedragen beeld van wat leerlingen nodig hebben en wat dat betekent voor de inrichting van het jeugddeel van het OJS.

Inzichten en aanbevelingen

Deze managementsamenvatting is opgebouwd rond zes thema's die samen de kern vormen van de bevindingen, inzichten en aanbevelingen. Elk thema bevat een korte inhoudelijke schets, relevante citaten van leerlingen en professionals, en concrete aanbevelingen.

1

Bekendheid van het OJS bij leerlingen — “Dit hoor ik voor het eerst”

De zichtbaarheid en bekendheid van het OJS bij scholen, laat staan bij leerlingen, is momenteel (zeer) beperkt. Vrijwel geen enkele leerling kent het OJS of begrijpt waarvoor het is bedoeld. Want waarom en wanneer zou je er aankloppen? *“Je kunt het toch ook gewoon aan je juf of meester vragen?”* De naam ‘steunpunt’ spreekt leerlingen bovendien niet aan; het voelt ambtelijk en roept geen beeld op. Ook scholen zijn nog onvoldoende op de hoogte van het jeugddeel: *“Heel eerlijk gezegd: ik heb er nog nooit van gehoord.”* Voor scholen voelt het als ‘ver van hun bed’ en zij informeren leerlingen er niet over. Slechts één van de betrokken scholen heeft het OJS in de schoolgids vermeld.

Aanbevelingen

- **Draag het OJS structureel uit via samenwerkingsverbanden naar schoolbesturen en scholen en langs die route naar ouders en leerlingen. *“Dit gaat niet vanzelf.”***
- **Wees zichtbaar op school: korte pitches, filmpjes, mentorlessen, posters met duidelijke boodschap.**
- **Zichtbaarheid = herhaling: plan meerdere contactmomenten per schooljaar.**
- **Communiceer in jongerentaal: kort, visueel en concreet. Pas de communicatie aan op PO en VO.**
- **Herzie naam en branding: vermijd ambtelijke taal, zoals de term ‘steunpunt’.**
- **Betrek jongeren bij de vormgeving en inrichting van het OJS: ‘nothing about us, without us’. Overweeg peer-to-peer elementen, zoals getrainde oud-leerlingen als ambassadeur of buddy.**

2

Toegankelijkheid — “Ik vind het eng om een vreemde te spreken”

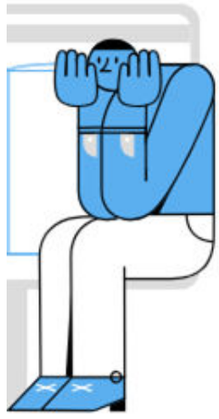

Leerlingen zoeken hulp bij mensen die zij kennen en vertrouwen: ouders, leerkracht, mentor, enz. Een extern steunpunt voelt voor hen afstandelijk en spannend. Zoals één leerling zei: *“Ik zou alleen bellen als ik nergens anders terecht kan.”* Die drempel wordt niet alleen gevoeld door PO-, maar ook door VO-leerlingen. Professionals bevestigen dit beeld: *“Het is een te hoge drempel voor leerlingen om zelf een volwassene te benaderen die jou niet kent.”*

Aanbevelingen

- **Werk outreachend: ga actief naar leerlingen toe, wacht niet tot zij spontaan contact zoeken.**
- **Zorg voor een vast OJS-aanspreekpunt per school(groep): iemand die zichtbaar, herkenbaar en benaderbaar is.**
- **Investeer in zichtbaarheid, relatie en vertrouwen: *“Ik moet iemand eerst een beetje kennen voordat ik iets persoonlijks vertel.”***
- **Bied – in overleg met leerlingen zelf – meerdere contactvormen: WhatsApp, chat, DM, e-mail enz.**
- **Differentieer naar PO/VO: PO vraagt nog meer nabijheid via ouders en school; VO vraagt meer ruimte voor autonomie en digitale vormen.**
- **Gebruik ouders en school als toeleiders: zij zijn cruciaal in het leggen van de eerste verbinding.**

3

Ondersteuningsbehoeften — “Ik weet niet altijd wat ik moet vragen”

Leerlingen hebben wel degelijk ondersteuningsbehoeften, maar vinden het vaak lastig die te verwoorden. Veel genoemde thema’s zijn: concentratieproblemen, snel boos worden, pesten (offline en online), onzekerheid over schoolkeuze, overstap PO–VO, en spanningen thuis. De meeste leerlingen herkennen hun eigen behoefte pas als iemand met hen meedenkt: *“Soms weet ik niet wat ik nodig heb.”*
Professionals geven aan dat scholen niet altijd zicht hebben op wat er bij leerlingen speelt. Sommige vragen vallen buiten het strikte domein van passend onderwijs, maar zijn wél belangrijk voor leerlingen.

Aanbevelingen

- **Help leerlingen hun vragen te verkennen en te verwoorden.**
- **Stimuleer en ondersteun scholen bij het structureel ophalen van de stem van leerlingen.**
- **Treed op als wegwijzer: als een vraag niet valt binnen passend onderwijs, wijs dan warm door.**
- **Positioneer het jeugddeel adviserend en laagdrempelig: niet als formeel loket of klachtenlijn.**

4

Meerwaarde van het OJS — “Als het vastloopt, is iemand met afstand fijn”

De meeste ondersteuningsvragen van kinderen en jongeren worden thuis en binnen school afgevangen, maar bij gevoelige of vastgelopen situaties zien leerlingen en professionals juist de waarde van een deskundige derde. *“Als je ouders én juf het ook niet weten, moet er misschien iemand bijkomen.”*
Professionals zien het OJS vooral als aanvullende voorziening wanneer bestaande ondersteuning tekortschiet: *“Als het echt vastloopt, kan het OJS helpen om het gesprek weer op gang te brengen.”*

Aanbevelingen

- **Positioneer het OJS als aanvullend vangnet: geen eerste ingang, maar een onafhankelijke derde c.q. deskundige wanneer het vastloopt.**
- **Zet in op relationele kwaliteiten: luisteren, tijd nemen, vertrouwelijkheid benadrukken.**
- **Communiceer realistisch: wees helder over wat het OJS wel en niet doet.**

5

Rol van school en ouders — “We moeten minder over de leerling praten en meer mét de leerling”

Scholen verschillen sterk in hoe zij leerlingen betrekken bij hun eigen ontwikkeling en ondersteuningsproces. Sommige scholen voeren structurele kindgesprekken of driehoeksgesprekken; andere nauwelijks. Professionals benoemen dat luisteren naar leerlingen een vaardigheid is waarin niet iedereen is getraind. Ouders vormen daarnaast een cruciale schakel. Zij zijn vaak de eerste die zorgen signaleren en bepalen mede of een leerling hulp zoekt. Tegelijkertijd horen we terug dat het vooral mondige ouders zijn die het OJS te vinden; kwetsbare gezinnen blijven vaak buiten zicht.

Aanbevelingen

- **Versterk de stem van leerlingen zelf: stimuleer en help scholen om leerlingen écht te betrekken bij hun eigen ontwikkeling en ondersteuningsproces. Denk aan het invoeren van kindgesprekken, driehoeksgesprekken, formats en training.**
- **Stimuleer een gezamenlijke aanpak tussen school, ouders en leerling, met het OJS als meedenker waar dat passend is.**
- **Zorg dat ook ouders en scholen het OJS kennen en weten hoe zij hun kinderen en leerlingen kunnen toeleiden. Besteed extra aandacht aan kwetsbare groepen.**
- **Versterk vroegsignalering: help scholen om signalen van leerlingen eerder te herkennen en duiden.**

6

Positionering en reikwijdte — “Niet nóg een loket; wel een partner die meedenkt”

Veel betrokkenen vinden het jeugddeel nog onvoldoende scherp gepositioneerd. Moet het vooral een plek zijn waar leerlingen zelf terecht kunnen, of juist een deskundige partner die scholen en ouders ondersteunt bij complexe situaties? Of allebei? Zonder duidelijke keuzes over doel en reikwijdte ontstaat het risico dat het jeugddeel van het OJS ‘van alles een beetje’ wordt. Of dat de invulling van OJS tot OJS dusdanig verschilt, dat niet meer duidelijk is wat de gemene deler is. Kortom: de vraag ligt voor wanneer het jeugddeel van het OJS succesvol en geslaagd is.

Aanbevelingen

- **Maak met alle betrokkenen – OCW, Ondersteuningsplein OJS, samenwerkingsverbanden en anderen – expliciete keuzes over doel en reikwijdte: voor wie is het jeugdsteunpunt, wat is de rol, welke taken vallen er wel/niet onder, hoeveel ruimte is er voor variatie en waar liggen de grenzen?**
- **Communiceer verwachtingen helder richting scholen: wanneer kunnen zij het OJS inschakelen en wat kunnen zij verwachten?**
- **Stem het ouder- en jeugddeel van het OJS op elkaar af: één verhaal naar buiten, twee toegangen binnen één structuur.**
- **Werk cyclisch en lerend: experimenteren, evalueren, verbeteren.**
- **Bewaar afbakening met andere partijen: voorkom te veel overlap met zorg, vertrouwenspersonen of ondersteuningscoördinatie; stem goed af en verwijs warm naar elkaar door.**

Eindconclusie
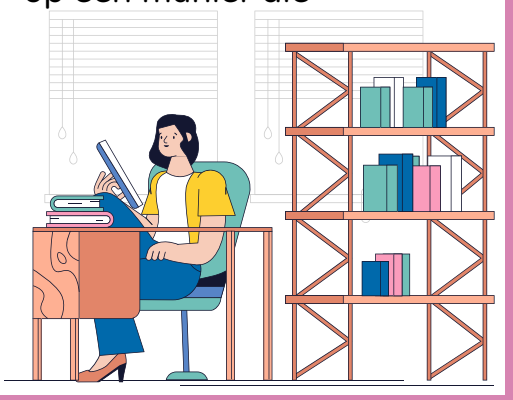
De evaluatie van het jeugddeel van het OJS laat zien dat leerlingen vooral behoefte hebben aan iemand die dichtbij komt, meedenkt en luistert. Door zichtbaar te zijn in school, duidelijk uit te leggen wat het OJS kan betekenen en samen op te trekken met scholen en ouders, kan het OJS ook voor leerlingen uitgroeien tot een herkenbare en betekenisvolle schakel. Het OJS-jeugddeel heeft potentie als aanvullend vangnet wanneer bestaande ondersteuning voor leerlingen niet volstaat. De basis ligt er — het vervolg vraagt vooral om doen, leren en doorontwikkelen.
Met deze evaluatie geeft DSP input voor deze doorontwikkeling. Het laat zien dat er volop kansen zijn om samen met alle betrokkenen te ontdekken en te bepalen wat werkt en hoe het OJS-jeugddeel in te richten en te positioneren. Met als uiteindelijk doel dat leerlingen de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben – op een manier die aansluit bij hun eigen behoeften.